

транскрибування з елементами морфемної адаптації до норм цільової мови. Оними неслов'янського походження зазвичай передаються усталеними відповідниками, зокрема це стосується імен правителів, святих, а також етнонімів, що позначають народи, сусідні з давньоруським етносом.

Дослідження також виявило поширені випадки помилкового транскрибування окремих давньоруських онімів англомовними істориками та перекладачами, що зумовлені, зокрема, невідтворенням йотованості початкової голосної. Така тенденція пояснюється відсутністю уніфікованих правил та сталої перекладацької практики в цій галузі, а також загальними труднощами, пов'язаними з передаванням фонетичних особливостей давньоруських назв англійською мовою. Крім того, в останні десятиліття спостерігається тенденція до поступового відходу від використання російських фонетичних форм давньоруських онімів на користь українських відповідників, що свідчить про посилення уваги до національної специфіки джерельного матеріалу та прагнення до більшої автентичності історичного перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Возна М.О., Славова Л.Л., Антонюк Н.М. Відтворення онімного простору Давньої Русі в англомовних академічних текстах// Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки, 2024. Вип. 2 (103). С. 53-70.
2. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад. На матеріалі англомовних перекладів української прози. Львів: Видав. при Львів. ун-ті, 1989. 216с.
3. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця: «Нова Книга», 2001. 448с.
4. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови: Монографія. Хмельницький: Авіст, 2008. 550 с.
5. Vozna M., Slavova L., Antonyuk N. Ukrainian Historical Terminology Designating Social and Military Status in Old Rus': Examining Their Counterparts in English //Forum for Linguistic Studies 2024; 6(1): 1989.15p. <https://fls.acad-pub.com/index.php/FLS/article/view/1989/1103>
6. Vozna M., Slavova L. Rendering Ukrainian Historical Terminology of the Old Rus' Period into English//English Studies at NBU, 2022, 8(2), 183-202. <https://doi.org/10.33919/esnbu.22.2.2>

Воскобойник В.І., к.філол.н., доц., ННІДО Полтавського університету економіки і торгівлі

Кобзар О.І., д.філол.н., проф., ННІДО Полтавського університету економіки і торгівлі

ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ ПЕРІОДУ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Суспільно-економічні події викликають зміни в лексичному складі будь-якої мови. За останні три роки українська мова збагатилася численними неологізмами, багато з яких, на жаль, виникли в результаті російсько-української війни. Сьогодні українська мова «стала генератором і найвищою формою патріотизму, а також ключем до вивчення культури, історії, традицій, стала творцем культури, репрезентантом українського народу у світі, ореолом нації та її етнічним кордоном» [1, с.10].

Завдяки засобам масової інформації українські неологізми швидко проникають у повсякденне мовлення та часто долають лінгвістичні кордони, впливаючи на інші мови, зокрема англійську. Особливості українських неологізмів, які виникли протягом останніх трьох років, досліджували такі українські лінгвісти як С. Бузько, І. Вітюк, Л. Гмитя, С. Гриценко, І. Житар, І. Козинець, С. Кухарьонук, О. Павлушенко, А. Ткач, але способи їхнього перекладу англійською мовою ще не були ґрунтовно досліджені. Тому метою цієї роботи є дослідження способів перекладу українських неологізмів, що

виникли в період російсько-української війни, англійською мовою на матеріалах текстів англомовних ЗМІ.

Переклад неологізмів створює значні труднощі, оскільки ці новостворені слова чи вирази часто не мають усталених еквівалентів у мові перекладу. Одним з найпоширеніших методів відтворення українських неологізмів періоду російсько-української війни англійською мовою є калькування (дослівний переклад), яке передбачає відтворення структури та форми української лексичної одиниці англійською мовою. Такий підхід забезпечує ясність та узгодженість, зберігаючи при цьому оригінальну структуру слова. Калька може зустрічатися як на морфемному рівні, так і на рівні слова, наприклад: *деокуповані території* – *de-occupied territories*, *привид Києва* – *Ghost of Kyiv*.

Транслітерація та транскрипція найчастіше використовуються при перекладі власних назв, оскільки таким чином вони забезпечують міжкультурне спілкування, наприклад: *Бандера-смузі* – *Bandera Smoothie*, *Спецназ* – *Spetsnaz*, *бандеромобіль* – *Banderamobile*.

Дуже ефективним є описовий переклад, оскільки він передає значення оригінального слова найбільш точно, враховуючи всі культурні нюанси. Прикладами використання описового перекладу є такі українські слова: *масштабувати* – *to increase weapons production*, *відхаймарсити* – *to use HIMARS to destroy Russians*, *відминусувати* – *to decrease the number of Russian occupiers*.

В англомовній пресі нами також виявлені запозичені транслітеровані українські аббревіатури, які зустрічаються в англійській мові. Це назви організацій, які часто згадуються в англомовних ЗМІ в контексті війни (*ДТЕК* – *DTEK*, *СБУ* – *SBU*). Вони транслітеруються англійською мовою без перекладу, оскільки їх повне значення часто незнайоме тим, хто не розмовляє українською. Однак, зазвичай вони супроводжуються поясненням: «*The SBU, Ukraine's security service, had recently described how Mr. Sargsyan enrolled convicts to fight against Ukraine*» [The Economist, Feb 6, 2025].

Більшість українських неологізмів періоду російсько-української війни мають експресивну окраску, що є значним викликом для їх відтворення англійською мовою, оскільки важко забезпечити емоційний характер неологізмів для точного розуміння їхніх значень мовою оригіналу. Наприклад, українська мова має кілька стилістично маркованих синонімів до слова «росіяни», таких як «орки», «русня» та «рашисти». Ці терміни, класифіковані як вирази мови ворожнечі, служать психологічними захисними механізмами для українців [2, с. 51]. Вони можуть відтворюватися англійською мовою за допомогою транслітерації або транскрипції: *orcs*, *rusnia*, *ruscists*. Однак, в англомовних ЗМІ ці емоційні українські слова часто перекладаються їхніми нейтральними еквівалентами «*Russians*», «*Russian occupiers*»: Такий підхід забезпечує зрозумілість та нейтральність перекладу, однак зменшує емоційний та стилістичний вплив оригінальних українських слів та словосполучень.

Отже, основні методи, що використовуються для відтворення українських неологізмів періоду російсько-української війни англійською мовою, включають транскрипцію або транслітерацію, калькування, запозичення та описовий переклад. Переклад неологізмів слугує лінгвістичним інструментом, який відображає характер війни, формує суспільне сприйняття, згуртовує підтримку та зміцнює ідеологічні позиції з обох сторін конфлікту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гриценко С. Мовні інновації російсько-української війни 2022 року. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика*. No 2 (32), 2022. С. 9–13.

Гаєвська Н.М., к.філол.н., проф., ННІФ КНУ імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ ПЕЙЗАЖНИХ ТА ІНТИМНИХ ЗАМАЛЬОВОК У ТВОРАХ ХРИСТІ АЛЧЕВСЬКОЇ

Мета – розглянути твори письменниці, яка активно працювала в українській літературі кін. ХІХ – поч. ХХ ст., з'ясувати роль і особливості пейзажних та інтимних замальовок в її поезії, малій прозі, їх місце в координатах сучасності, що і є **актуальним**.

Творчий шлях Христі Алчевської оригінальний і неповторний, сповнений любові та гармонії. Саме ці особливості чітко прослідковуються як у поезії, так і в прозі письменниці (вірші «Тебе нема», «Любов моя тиха», «В сяйві ранку золотого», «В'ються чайки срібнокрилі» ті ін.). Глибокі роздуми про минуле і майбутнє життя, глибока чуттєвість, емоційність творів на цьому акцентують увагу (М. Вороний, Н. Гаєвська, Л. Грузинська, І. Мироненко та ін.).

Лілеї білої моєї,

О люде, не торкайтесь!

Не придивляйтесь до неї,

Не руште тихої журби.

Бо та лілея білосніжна –

То полохлива душа,

Криштально чиста, ясна, ніжна,

Що спокій ваш не поруша

[«Лілеї білої моєї», 1, с. 24].

Глибоко психологічною і новаторською є і мала проза: оповідання, новели, замальовки, ескізи, етюди («Метелик», «Хлоя», «Одірвана гілка», «Яблуні цвіли за вікном»). Деякі дослідники (Л. Грузинська) наголошують на помітному впливі М. Коцюбинського на твори Х. Алчевської, зокрема на психологізмі, музикальності. Саме музикальність, кольористика прози йде від М. Коцюбинського:

Осіньне листя при заході сонця

Купалось в промінні вогню золотого («Осіньне листя») [1, с.26].

Або:

Великеє сонце! Зійди над землею («Великеє сонце») [1, с.18].

І у великого Сонцепоклонника віднаходимо аналогічні рядки. Цікавою є поезія в прозі Х. Алчевської «Яблуні цвіли за вікном». Гама почуттів, майстерність діалогів, символіки... Роль природи в даному творі є своєрідним знаком гармонії; прекрасні пейзажні замальовки сприяють глибшому розкриттю теми та ідеї твору, а глибокий філософський підтекст свідчить про неможливість повернути минулі часи: «Тепер ти стоїш над ними. Не вернеш їх цвіту...» («Яблуні цвіли...») [1, с. 333].

Загалом для ліричної прози Х. Алчевської надзвичайно важливими є пейзажні та інтимні замальовки, які засвідчили «... розширення тематичних і жанрових рамок ... [...]... оновлення традиційних форм... [1, с.9] та нові художні пошуки письменниці, що проявилися у філософській глибині образів, їх психологізації та символізмі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алчевська Х. Твори. – К., 1990. – С. 24.